СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 172. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 25. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 172. Jersey City, N. J., Friday, July 25, 1924. THREE CENTS

Виробляють пляни передвиборчих кампаній.

ВАШІНГТОН, 23. липня. Шейвер, провідник передвиборної кампанії демократичної партії, каже, що він уже виробив плян сеї кампанії. Вона буде опиратися головно на радіо (бездротний телефон); кандидат сеї партії лишиться майже весь час на сході, та буде порозуміватися з виборцями при помочи радія.

Комітет для передвиборчої агітації сенатора Ла Фолета обчислив кошти сеї агітації та прийшов до переконання, що вона буде коштувати що найменше три міліони долярів. З пляну видно, що комітет думає теж вживати широко радія та рухомих образків. Провідники руху мають відбути завтра своє перше засідання, на якому кандидат Ла Фолет виголосить свою програмову бесіду.

ЗА ПРАВА АЙРИСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА В АМЕРИЦІ.

ВАШІНГТОН, 23. липня. — Департмент стейту подає до публичного відома кореспонденцію, яку він мав з англійським урядом в справі прав представника „свобідної айриської держави"

З кореспонденції виходить(що сей представник буде мати право кореспондувати з американським урядом у всіх справах, відносячихся до Ірляндії, але рівночасно він буде підлягати англійському амбасадорови яко представникови всеї Британської Імперії.

ЗА ПОЗИЧКАМИ ДЛЯ ЕВРОПИ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 23. липня. — Є. Дженкс, професор політичних розслідів на нюйорськім університеті, виголосив тут з приводу конвенції одного товариства відчит, в якому завзивав американських бизнесменів до вкладання гроший в европейські підприємства, бо се причиниться до заведення мирних відносин в Европі.

БУДУТЬ ВЖИВАТИ ВОЄННОГО ҐАЗУ ПРОТИ ТРОКІВ.

ПИТСБУРҐ, Па., 23. липня. — Урядники, виконуючи прогибіційний закон, заповідають, що вони будуть вживати слезних бомб, щоби задержати троки, втікаючі перед ними з ладунками алькоголю.

АМЕРИКА ОСТЕРІГАЄ КИТАЙ.

ВАШІНҐТОН, 23. липня. — Американський уряд остеріг місто Кантон в Китаю, що він буде вважати його відповідальним за безпеченство всіх Американців у місті та їх маєток.

СУДЯТЬ ФИЛИПИНЦІВ ЗА БУНТ.

МАНІЛЯ, Филипини, 23. липня. — Перед воєнним судом почалася тут роспрaва проти 500 жовнірів з филипинських „пластунів" („скавтів"), обжалованих американським урядом за бунт проти американського уряду.

Обжалованих переслухують перед трома трибуналами.

З ПРОЦЕСУ ЗА ШИКАҐОВСЬКУ ТРАҐЕДІЮ.

ШИКАҐО, Илинойс, 23. липня. — На нинішній росправі проти Ловба та Ліпольда за вбийство хлопця Френкса предложила державна прокураторія докази їх злочину. Свідки за свідками зізнавали про події злочину.

В своїй вступній промові державний прокуратор заявив, що лишень кара смерти може бути належитою відплатою за злочин. Опісля він покликав яко свідків матір та батька вбитого хлопця. Вони мали ствердити судови понад всякий сумнів, що хлопець погиб. Оборона зреклася допитів сих свідків, Колиж прокураторія почала покликувати дальших свідків, адвокати обжалованих часто перерывали переслухання. Адвокат Даров у відповідь на домагання кари смерти для обжалованих, заявив отверто, що він не дасть повісити обжалованих, як довго для них можна ще щонебудь зробити.

Роспрaва буде вестися далі завтра.

ЗУДАРЕННЄ ТРОКА ЗІ ЗЕЛІЗНИЧИМ ПОЇЗДОМ.

ОВК ГАРБОР, Огайо, 23. липня. — На перехрестю публичної дороги з тором зелізниці Ню Йорк Сентрел зударився поспішний поїзд з великим троком, наладованим 28 людьми, які вертали з прогульки.

Наслідком зударення трок полетів далеко від поїзда. Від сього згинуло на місци 10 осіб, а кілька дорих віднесло тяжкі ушкодження.

Нещастя мало случитися через неосторогу шофера. Він задержав трок на торі та пішов його оглядати. Розтріпаний, він і не доглянув поїзда, що наближався з другого боку.

20 ДІТИЙ ПОГИБЛО В ТЕАТРІ.

ВЕРА КРУС, Мексико, 23. липня. — В театрі рухомих образків Еслява займився нині вечером фільм. Наслідком пожару настала в театрі паніка, підчас котрої стратовано на смерть 20 дітий та покалічено тяжко 17 дорзлих осіб.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В КАНАДІ.

СТ. ДЖАН, Нова Фунляндія, 23. липня. — Недалеко від Кейп Рей вилетів зі шин поспішний поїзд. Машина перевернулася, а два вози другої кляси вскочили з тору. Машина привалила пікура та вбила його на місци і поранила тяжко машиніста. Почтовий урядник у почтовім возі теж погиб на місци. Серед пасажирів випадків не було.

З БРАЗИЛІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

САНТОС, Бразилія, 23. липня. — Бразилійський федеральний уряд предложив революціонерам згоду, але вони відкинули пропозицію.

Чужинці в Бразилії стоять за федеральним урядом.

ЗНОВА ПОКАРАНО ЗА СКОРУ ЇЗДУ З МЕРЦЕМ.

Ню Йорк, 23. липня. — Поліційний судця покарав гривною в сумі 40 долярів Лаврентія Масі, шофера похоронного заведення, за те, що він їхав з трупом вулицею дуже скоро.

НОВИЙ ВИНОВНИК ПОШЕСТИ ТИФУ.

Ню Йорк, 23. липня. — Нюйорський уряд здоровля приходить до переконання, що кромі занечищених крениць за пошесть тифу в місті відповідає також не відповідне улаждження каналів,, які часто не чищені довгий час.

ЗНОВА ПІДНЕСЕННЯ ЦІН НА ЗБІЖА.

Шикаґо, 23. липня. — Наслідок дальшої тревайчої засухи в середно-західних стейтах, ціна на збіже знова піднеслася.

Політики кажуть, що піднесення цін на збіже буде мати глибакий вплив на шанси політичних кандидатів. Вдоволені з високих цін фармери не схотять голосувати за Ла Фолетом.

Рівночасно з цінами на збіже піднеслися ціни на бавовну яка сильно потерпіла через засуху.

ПРОВІДНИК ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ.

Рочестер, Ню Йорк, 23. липня. — Державна прокураторія обжаловує Фреда Тавера, бувшого презбітеріянського провідника, а теперішнього діяча Антисалюнової Ліґи, за крадежи та обманьства при продажі нафтових шерів.

РОЗСТРІЛ ПОЛЬСЬКОГО ШПІОНА.

Команда міста Ковна подає до відома, що Константина Славінського розстріляно за шпіонажу в користь Польщі.

НАСЛІДНИК АНГЛІЙСЬКОГО ПРЕСТОЛА ВИБИРАЄТЬСЯ В АМЕРИКУ.

Лондон, 23 липня. — Валій (такий є офіціяльний титул наслідника англійського престола) збирається в дорогу до Злучених Держав. Він їде на грах в „польо" Щоби уникнути оваційних принять він висяде не в великім порті, але десь на приватнім причалі на Лонґ Айленді.

ЕВХАРИСТИЧНИЙ КОНҐРЕС.

Амстердам, Голяндія, 23. липня. — Папський леґат, кардинал Росум, відтворив тут католицький евхаристичний конґрес, в якому беруть участь представники католицьких орґанізацій з усего світа.

ЯПАН ДУМАЄ ЩЕ РАЗ ПРО... ...ТЕСТУВАТИ.

Токіо, 23. липня. — Японський уряд ще не постановив, хто має бути наслідником Ганіґари на становище японського амбасадора в Вашінґтоні. Ґазети заповідають, що новий амбасадор привезе зі собою ще один протест японського уряду проти американського еміґраційного закона, який бороняє зовсім приїзд японським еміґрантам до Злучених Держав.

„ТИГР" ПИШЕ ПРО ФІЛЬОСОФІЮ.

Париж 23. липня. — Американці, які відвідали французького політика Клеманса, кажуть, що він сидить спокійно на фармі та пише щось про фільософію.

ЛИСТ НАПОЛЕОНА.

Коли французького цісаря Наполеона рішено вислати на остров Елени, написав він дня 4. серпня 1815 р. лист до ґрофа Кіт в якім протестує проти заслання. Цей лист купив тепер Бритийський музей за великі гроші.

ГЕРОЙСЬКИЙ ВЧИНОК ШОФЕРА.

З місцевости Гай Барнела до Моргейт в Анґлії гнав поспішний поїзд. Коли він наближався до стації Тотрідж наступив частинний вибух кітла, після чого пожар охопив цілу льокомотиву і тендер. машиніст і палач зіскочили серед повного бігу поїрду, але якось чудом уникнули смерти. Тимчасом поїзд тепер вже без всякої керми, гнав повною силою пари і з найбільшою швидкістю. Здавалося, що катастрофа безсумнівна. Поїзд минав усі стації і щораз більше наближався до товарового поїзду, що їхав перед ним і міг з ним зударитися. В поїзді настав переполох. Жінки умлівали, кількох відважних пробувало вискочити. Тоді в найбільш критичнім моменті, льондонський шофер Бовлес, зорієнтувався в положенню, перейшов по дахах вагонів аж до льокомотиви і не зважаючи на вогонь, замкнувпару і загамував поїзд. Поїзд станув на кількадесять метрів перед останнім вагоном товарового поїзду, як раз на час перед ударом.

Відважному шоферови, що попік собі лице і рукидякували дуже горячо уратовані подорожні.

КОНЮХИ ПОВ. БЕРЕЖНАИ.

Пише Громадянин до „Нового часу". Є коло нашого села два ліси: один великий панський, другий малий громадський. Велкого ліса стережуть панські побережники, малого рада громадська. Панські побережники самі великі пани. Їм наш бідний мужик мусить все за дурно обробити, як за панщини, бо як не обробиш то знайдуть на тебе зараз якусь ключку. Ось недавно побережник Юзько Будзінськi з пімсти на господаря Лечицина заскаржив його до суду і бідний селянин заплатив Бог зна за що 20 міліонів. Подібне було і з Тарасимом Нецаром

А тим часом наш громадський ліс іде кдуи инакше. Недавно продано з нього 500 купдров і наш війтуньо дав ті гроші на поправку косьолка. Косцьолок побукувала посесорка Грабовска на скарбовім кавалку для своїх а тепер там належать і наші кохані кольоністи.

ТАЄМНА СМЕРТЬ ЖАНДАРМА.

У Перемишлі арештовано малого хлопця за крадіж. Цей признався до вини і обіцяв показати сховані річи. Комендант „постерунку" Дуль пішов за ним за Сян і більше не вернувся.Труп його найдено на березі Сяну. Догадуються, що хлопець був висланцем якоїсь злодійської банди.

СТОРОЖІ БЕЗПЕЧЕНЬСТВА — УБИЙНИКАМИ.

В Бориславі замордували польські поліціянти дня 6. травня робітника Михайла Білинського, родом з Підгорець. По півночі о годині 2-ій виволікли поліції трупа на цвинтар і зажадали від сторожа, щоби його зараз закопав. Сторож відмовився і тому справа вийшла на яв в два тижні після того — 28 травня — замордовано на поліції в Бориславі Михайла

А скільки людий помордували ляцькі опричники на західно українських землях, про яких і не знаємо?

Банкирі знова здержують роботу конференції.

ЛОНДОН, 23. липня. — Банкирі відкинули нову пропозицію банкового комітету аліянтської конференції про ґарантії для банкирської позички для Німеччини.

Іменем американських банкирів виступав тут Томас Ламент, член фірми Морґана, а іменем англійських банкирів Монтеґю Нормен, ґевернор Банку Анґлії.

Банкирі спротивилися специяльно пропозиції бельгійського премієра Теюнiса після котрої репараційна комісія мала би бути на будуче лишень дорадчим тілом і яко така не мала би права заборонити Франції виступати збройно проти Німеччини.

Ходять чутки, що американський міністер скарбу Мелон вмішався вже в справу, та що його предложення готово поладити спірне питання.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 23. липня. — Німецькі націоналістичні ґазети домагаються від німецького канцлера (премієра), щоби він вислав до Лондону депутацію таку велику, як аліянтська.

НІМЕЧЧИНА МАЄ НОВОГО КАЙЗЕРА.

БЕРЛІН, 23. липня. — Німецькі ґазети пишуть про Американця Овена Янга, котрий має бути представником аліянтських банкирів у Німеччині, як про найбільше впливову особу в німецькій політиці. Ґазети рівняють його владу з владою бувшого цісаря Німеччини, а одна навіть називає його „Його Величеством Овеном Першим".

УПАДОК КАБІНЕТУ ЧЕРЕЗ СПРАВУ ПРОГИБІЦІЇ.

ХРИСТИЯНІЯ, Норвеґія, 23. липня. — Норвеський кабінет міністрів уступив, як йому не вдалося переперти в парляменті свого закона проти прогибіції.

Прогибіція в Норвеґії лише частинна, бо закон забороняє спроваджувати та торгувати лишень деякими напитками.

ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА.

ЛОНДОН, 23. липня. — Американські летуни ще не вилетіли в дальшу дорогу довкола світа, бо американська фльота ще не готова їм товаришити. Вони випробовують нові прилади й поліпшення при своїх літаках.

Англійський авіятор Мекларен, що летить довкола світа в другу сторону, вже долетів до заливу Муракамі, серед островів Курилів.

СКЛАДАЮТЬ ВИНУ ЗА ВБИВСТВО АМЕРИКАНСЬКОГО КОНЗУЛЯ НА РЕЛІҐІЙНИХ ФАНАТИКІВ.

ТЕГЕРАН, 23. липня. — Після слідства в справі вбиття американського конзуля Імбрі товпою на вулицях перситської столиці, причиною вбийства мав бути реліґійний фанатизм. Хтось розніс чутку, що одну керницю в Теґерані затроїв Абас, провідник секти Багаїсів. Се стягнуло тисячну товпу фанатиків до сеї керниці. Американці вибралися фотографувати товпу, але поліція остереґла їх, щоби не важилися сього робити, бо в товпі є жінки. Американці завернули авто, але товпа взяла їх за Багаїстів і кинулася на них з камінєм, цеглами, ножами й мечами. На тілі американського конзуля найдено 40 ран.

ПРОЧИЩУЮТЬ ФАШИЗМ.

РИМ, 23. липня. — Ґенеральна рада фашистських організацій почала припорученнє премієра Мусоліні загальне чищенне фашистів з небажаних елементів.

Після нової реформи фашизму, яку Мусоліні просто накинув лідерам проти їх волі, організацію має правити новий директорій, який має вибиратися загальним голосуванєм з рядів членів організації.

ПОКАРАЛИ БУВШОГО КРОНПРИНЦА.

ЕЛС, Німеччина, 23. липня. — Бувший німецький наслідник престола не ставився на завізвання ґілди мельників, до якої він мабуть належати на основі німецького закона. За се на нього наложено кару в сумі 20 німецьких золотих марок.

ФРАНЦУСЬКИЙ СУД ЗАСУДИВ НА СМЕРТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО РОЗБИШАКУ.

ПАРИЖ, 23. липня. — Французький суд засудив на смерть Альфонса Мурі, котрий свого часу обрабував одного нюйорського банкира, а опісля втік до Франції.

На суді обжалований признався був до рабунку, але перечив, немовби він мав при собі револьвер та хотів когось вбивати. Суд видно приняв, що він мав при собі револьвер зі злочинним наміром, коли засудив його на смерть за рабунок.

Проти присуду вніс рекурс не лишень обжалований, але й самий пошкодований нюйорський банкир, котрий зізнавав на суді, а котрому суд признав відшкодовання в сумі 10,000 франків.

КАТАСТРОФА НА ШЛЯХОТСЬКІМ ВЕСІЛЛЮ.

ЛОНДОН, 23. липня. — На весіллю дочки князя Вестмінстеру, одного з найбогатших людий Анґлії, котре набрало широкого розголосу через те, що молода запросила на гостину всю свою службу та відомого замітача з околиці своєї палати, завалилося під тягаром цікавих підвисшенне, уставлене на вулиці проти церкви, де мав відбуватися шлюб. Наслідком випадку покалічилося богато людий.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ Й АМЕРИКА

Американський уряд офіціяльно не бере участи в лондонській конференції аліянтів. Він ще далі стоїть на становищи, що Америка не має мішатися до справ Европи, що сі справи має вирішити передусім сама Европа.

Однак рівночасно з тим діються небувалі річи.

З одної сторони, на конференції засідають неофіціяльно американські дипльомати, їх витають офіціяльно представники других держав, вони відповідають їм, немовби вони повноправні її члени.

З другого боку, до Европи взагалі, а до Лондону спеціяльно зїхалася величезна маса американських політичних провідників, найвисших урядників, під проводом самого секретаря стейту Гюза та міністра скарбу Мелона. Правда, вони кажуть, що вони приїхали яко приватні люди, для приватних справ, щоби натішитися вакаціями. Однак, вони місто оглядати Лондон, чомусь відбувати всякі конференції то з дипльоматами, то політиками, то з банкирами. Що більше, самий Гюз говорить промови про найважнійшу політичну справу, яка доторкає лондонської конференції, про питанне военного відшкодовання для аліянтів зі сторони Німеччини. В сій промові він застерігається, що говорить приватно, яко правник, а не яко найвисший по президенті урядник американської републики, але рівночасно він „зраджує" тайни американського уряду й каже, що він стоїть за пляном ґенерала Доса, який свого часу теж був висланий неофіціяльно.

З третої сторони, до Европи зїхали американські банкирі, а межи ними головний банкир аліянтів з часів війни, П. Морґан та його товариш по формі Ламонт. Правда, і вони заявляють, що вони приїхали собі для розривки, на вакації, та що в їх подорожи нема ні бизнесу ні політики. Та вже їх таке горячкове відпекуванне від бизнесу та політики показує, що вони занадто нервово відпираються, заким їх ще хто небудь о щось посудив.

Зібравши до купи всі сі неофіціяльні, приватні, вакаційні, поїздки тих всіх дипльоматів, політиків, фінансістів, банкирів можна сказати явно, що лишень сліпий може не бачити справдішнього значіння сього ґенерального наїзду Американців на Европу. Лишень в одному случаю в минувшині на Европу наїхала така маса таких визначних Американців. Було се в час версайських переговорів. Тоді се було в Парижі. Нині Американці зїхалися на Лондон, де тепер відбувається нова аліянтська конференція. Заключення зі сього ясне.

Воно може бути лишень одно. Отсе не для приватних справ, і не без офіціяльних місій, і не для вакацій зїхалися в Лондоні провідники американської дипльоматії, політики, уряду і фінансів. Вони приїхали туди для виразно означеної політичної, офіціяльної, урядової цілі. Сею ціллю є участь в лондонській конференції. Для сеї цілі туди поїхав Келоґ, американський дипльомат у Англії; для сеї цілі туди вислано проект американського банкира Доса, що тепер є заступником кандидата на президентуру; для сеї цілі туди виїхав начальник кабінету Кулиджа, секретар стейту Гюз, та його міністер скарбу Мелон. Вони всі інтересовані в забереженню державних інтересів американської републики. За ними поїхали американські банкирі, бо на лондонській конференції мається вирішувати питанне німецького военного відшкодовання для аліянтів та економічної відбудови Німеччини, а се неможливе без ґарантії позички для Німеччини зі сторони американських банкирів. Морґана там треба, щоби він дав обіцянку аліянтам, що він попре німецьку позичку в Америці, а Гюза там потреба, щоби він заручив як слід Морґанови його позичку для Німеччини. Словом, перед нашими очима розграваеться дуже хитра дипльоматично-фінансова гра, в якій американські дипльомати та банкирі подали собі руки, щоб витягати Европу з того болота, в яке вона залізла через пів десятиліття загорілої аліянтської політики. Ратувала Америка аліянтів в час війни, ратує їх тепер від власного мира.

Чомуж, однак, мусять американські дипльомати й банкирі робити все те тишком-нишком? Чому не роблять вони всього [illegible] славно, як се роблять аліянти, як се колись робив Вилсон? Просто тому, бо теперішна адміністрація прийшла чотири роки тому до політичної керми Злученими Державами при помочи клича невмішування Америки в европейські справи. Можливо, що в ті часи самі провідники републиканської партії вірили, що лишень така політика добра для американського народа. Та добивши керми при помочи сього клича, вони не потребували довгого часу, щоби переконатися що клич був негодячий, бо без американської допомоги буде терпіти Европа, а без Европи буде теж терпіти Америка. Треба було завертати від своїх засад, проголошених підчас попередної виборчої кампанії. Треба було заперечувати свої давні кличі. Треба було вмішуватися в европейську політику, але й треба було рівночасно маскуватися перед тими, які вважають великою політичною ґлупотою признаватися до політичної похибки. Для доброго очка тих політично недозрілих круґів, які ще й досі по Америці горлають, що Злучені Держави обійдуться без Европи, американський уряд мусить удавати, що він в лондонській конференції участи не бере, дарма, що він залізів в неї глибше, як котрийнебудь уряд Европи.

ЛИСТИ З НАДДНІПРЯНЩИНИ.

II. Сільсько-господарське та громадське життя на Київщині.

Цьогорічна весна була дуже пізна. Майже до самого Великодня в каналах т аярах лежали сніги. Потім довго ще стояли хмарні дні і віяли зимні вітри. Розвинулося все якось зразу і зразу-ж настала справжня весна. Поля з початку вкрилися густою зеленю, що в хліборобів підняло надію на добрий, але згодом усе закопоталось.

Селянство у загальній масі хоч нібито стало богатшим але чимало є таких господарів, які самотужки ніяк не могли справитися з весняними засівами, не маючи робочих коней. В пошуканці за кіньми, ходять із одної ґубернії до другої і все дарма.

Однак, за допомогою уряду, який визначив спеціяльну „землеустрійну позичку", псівна компанія пройшла в аль і все було-б добре, як би так не хибила сама природа, що розходилася не з цілком доброю погодою.

Що до погоди то починаючи від 15. травня, і ген аж до половини червня, — ясно сухо, і дуже тепло. Звичайна температура доби в середньому сягала до 30 ґрадусів, а найменша в добі не була нище 20 ґрадусів, Були дні, в яких температура підновилася ,вище нормальної але таких днів не було багато.

В двадцятих числах травня через усю східну та через середню частину Росії пройшов барометричний мінімум, але Україну він зачепив лише на півдні, де випали невеликі дощі, які місцями були з громами та градом.

Після двадцятого були два дні таких, коли на півночі України було 19 ґрадусів, а на півдні — 21 ґрадус.

Ці два дні були хмарні, однак без дощу. Дощів у нас взагалі було мало, всього два-три дні та й то не скрізь. Через це саме кількість опадів була також не велика, в середньому 10 міліметрів.

Так приблизно, представляється „травнева" погода після звітів місцевих метеорольоґічних станцій.

Що-ж до засіву, то вважаю кращим переповісти зміст статті вченого аґронома Д. Педаева, яку він щойно вмістив в Харківських „Вістях". Як каже Д. Педаєв, у більшій частині Украї̈и ста озимого жита звичайо гарний, або середній. Дуже гарний стан в околицях Чарторії і дуже лихий в околицях Ніжина та Тирасполя.

Кепський стан озимої пшениці відмічено в околицях Ніжина та Колонтаева, на Харківщині. Инші місцевости України повідомляють про середній або гарний стан.

Стан ярої пшениці лихий лише коло Житомира; більша частина північної та середної смуги України означає стан пшениці середнім, а південна частинаУкраїни — гарним.

Стан вівса знову такй лихий коло Житоміра; в більшій частині України — середній в більших частинах Харківщни та Полтавшини — гарний і дуже гарний стан в околицях — Харківська.

Стан ячменю задовольняючий, в околицях звеленя, Ізюму Херсона та північній частині Чернигівщини. Кепський стан в Елизаветі; гарний стан на Полтавщині і дуже гарний стан на Харківщині.

Просо майже скрізь росте добре йстан його задовольняючий.

Кукурудза в більшій частині України середна, або гарна.

Про гречку повідомлень дуже мало. Найбільще сіють у Житомірі, засіваючи ту площу землі де загиніла озимина.

Картопля розвивається в середній стан по всій Україні.

Цукрові буряки означають лихий стан лише в окремих місцевостях, Київщни, а загально стан середній.

Стан овочевих дерев у більшій частині України лихий, або середній, лише на Волині та Поділю означається гарний стан яблунь.

Отже вже хоч-би навіть із цих коротеньких даних Д. Педаева, можна бачити, що майбутній урожай, коли не буде гарний, так середньо-добрий, як що не пошкодить сама природа, напевно вдасться.

Життя на селах тихе та спокійне, але чимало є таких, що турбуються „переднівками". Хоча проти минулого року все стало нібито дешевше, але разом із тим здешевіло збіже. Цьогорічна ціна збіжа рівна ціні передвоєнній, а самий необхідний у господарстві кром майже на половину дорожчий від передвоєного.

Звязк міста із селом ще й досі є еусталений. Ріжний кром за більшістю, селяни дістають на місцях через кооперативи, або за посередництво приватних торговців, а тому мало цікавляться міським базаром. Здебільшого міські торговці заповнюються возами з поблизьких сел. Дальше села живуть самі собою. Завдяки тому, що фабричні вироби підупали розвивається ріжновидна кустарна промисловість. Знову, як і колись носять вибійчани штани, запаски хустки, плахти вишивані сорочки, соломяні брилі і т. и.

Радвлада зі свого боку вживає всіх заходів, щоби розбудити село і змусити його жити актвним жттям але це не так легко вдається. Боротьба з неграмотністю не скрізь мала добрй поспіх. Були села, які воліли платити кару, ніж учитися Ця кара здебільша визначалася самими „Сельвиконкомами" й часто була дуже висока. За неявку на лекцію грамоти платилося від одного до трьох пудів жита.

В богатьох селах засновано „Сельбудинки", які в зимову пору мали значіння селянських клюбів, а тепер віджривають тільки по неділях. Майже в кожному селі є бібліотека-читальня, але крім дрібних видань „Державидата", київського „Більшовика" та „Вістей" більш нічого в них не має...

Очевидна річ, що таке положення українського села не може не цікавити влади, і вона ріжними засобами старається поліпшити його.

Особливу увагу на сучасне становище українського села було звернено на 10-ій Київській Ґуберніяльній Конференції К. П. (б.) У., яка відбулася в першій половині травня.

На думку більшости учасників конференції утворенню такого становища в більшій мірі причинилася т. зв.„непманська політика", яка дала змогу вільно розвиватися найріжнороднійшій спекуляції, що викликало в селянсяких масах певну реакцію...

Особливо красномовно говорив про справу „селянського питання" представник харківського уряду Петровський, який сказав, що справа соціяльного будівництва дуже тісно звязана із селянською справою взагалі,що має вже національний характер, з тим не так легко можна полагодити. Те, що село остається байдужим до своєї влади, свідчить про певні впливи чорної сили забобонів старої інтеліґенції, яка ніяк не може пристосуватися до умовин нового життя й перейнятися його інтересами. Що до уряду, то першою його роботою в цьому напрьмку — було створення й переведення в життя союзної радянської конституції. При обговоренню питання про Союз і його конституцію в лоні партійних установ явно зазначили дві течії„ з Союз радянських республик був нічим іншим, як конфедерацією вільних держав, а друга — щоби це була централізація форм державних орґанізацій. Однак обидві ці течії особлившого значіння не мали, бо конституція приймається так, як вимагає життя."

Другою важливою сравою для селян було утворення Сільсько-господарського банку, який не зважаючи на централістичні тенденції Центросоюзу, Всекобанку та Сельсоюзу, стоїть цілком незалежно і всі свої операції провадить виключно через національні українськ банки. Деякі „раціональні" засоби мають перевестися також через українську кооперацію, яка може бути добрим посередником між урядом та селянством.

Говорячи про шкільну справу на селі, Петровський сказав, що під цю пору зовсім зукраінізованих шкіл є вже 60 відсотків і в самому близькому часі мають бути українізовані всі 100 відсотків.

Українізація професійних шкіл відбувається в прискореним темпі і видається цілком добре. Натомість досить пиняво йде українізація вищх шкіл чому найбільше шкодять присутн в них старі наукові сили.

Орґанізаційну силу села Петровський бачить лише в комітетах незаможних селян, які на його думку мають велике політичне і навіть міжнародне значіння. В даний момент рад. влада старається належно зміцнити їх і зробити з них не тільки політичні, але й культурні осередки сучасного українського села, які завжди були-б звязані зі своєю владою.

Відносно сучасно релігійного руху, який змушує партію вессти на селі антирелігійну пропаґанду, Петровський вважає необхідним тримати обережности, бо це моглоб викликати в „селянському питанню" нові ускладнення, що булоб однаково шкідливе — як ля уря уряу так і для самого селянства.

Учасники конференції майже в цілому погоилися з Петровським, про що як найкраще свідчить та частина резолюцій, в якій говориться про „селянське питання". Отже де-що за київським „Більшовиком", як воно там надруковано.

„...Надати пляново-орґанічного характеру українізації, в в першу чергу закінчити вивчення членами партії української мови".

„Зміцнюючи всіми силами злуку з селом треба перевести цілковите офозмлення шефства та поставити його врамці реальної можливости".

„Звернути увагу на роботу серед незаможників, особливо на зміцнення Робземлісу, на керування КНС та на розвиток колективізації незаможних господарств".

„Поставити цілковите обслугування ґазетами, хо зараз ісвнують, радового сільського читача, для чого Ґубком повинен розпочати видання популярної селянської ґазети".

„Звернути увагу на кооперативнії фінансово-кредитові установи, особливо сільсько-господарський кредит для села".

„В галузі антирелігійної роботи перейти на шлях природно-наукової пропаґанди"...

Як бачимо, той К. П. (б.) У., не на жарт заходжується коло „свелянського питання". Що з того вийде, покаже близька будучність.

Заки що , то темна селянська маса більш цікавиться релігійними шуканнями, ніж освітою, або найбільш насушною потребою всього народу, — українізацією.

„Автокефалисти змагаються із живо-церковцями" й на випередки „українізуються", але але одних і других перемагають ріжного рода сектанти, які появилися тут підчас голоду на Запоріжжу, разом із американськими дарами". Особливо розвивається евангелизм, або як ще кажуть — „штунда", перестають гнатисамогон. — Самогон взагалі „зменшився", бо й влада також чимало боролася з ним...

Цілком окреме і досить дражливе становище займає секта „Мальованців", яку утворив у 90-их роках минулого століття селянин Мальований. „Мальованці" визначуючи святість Ісуса, однак не визнають иншого Бога, крім того, що створив усю природу і кланяються їй, як прояві „вищої краси і розуму". Основні засади „Мальованства" анальоґічні „Духоборству". Давний царський уряд завзято боровся з ним, а самого Мальованого тримав у тамбовській ґуберніяльній тюрмі протягом 12 літ, сподіваючись від нього зречення своєї „науки".

Твори Мальованого ще й досі не видані і переписуються малописьменними селянами від „руки", бо самі „Мальованці", не дивлячися на те, що поширилися на всю Хвастівщину та Білоцерківщину, ще й досі не мають серед себе настільки культурної людини, щоби пологла зібрати впорядкувати твори свого основноложника".

Відношення „Мальованців до влади цілком льоальне, але на ґрунті війсковщини часто приходило до збройних сутичок, бо „Мальованці є проти того, щоби воювати та вбивати", але визнають боротьбу, як самооборону. Наслікдом цього їм уже не раз приходилося зазнати всякої „карної справи", але сього тримаються ще й досі...

Так само майже з усіми иншими „сектярами", які охоче вірять у ріжні забобони і між якими знаходять собі певний притулок і захист ріжного роду ледарі, волоцюги, та дурисвіти.

Отже, зрозуміло, буде що нове життя щойно народжується, а старе щойно починає гинути.

Все ще заховане в будуччині...

1924 р. 26 червня.

Стрибожич.

„КРЕСОВІ ЗАКОНИ".

Дня 1. липня ц. р. вніс польський уряд під розгляд сойму новий проект т. зв. „кресових" законів, вироблених при співучасти „знавців" у роді Ґрабского і Туґута. Орґан цього останнього заосмотрює той проект у такий коментар: „Законопроекти підуть завтра до комісії і по всякій правдоподібности будуть „гладко" полагоджені. Як зачуваємо, основний зміст тих законопроектів приймуть усі польські партії до соціялістів включно".

Що уявляють собою ті законопроекти

1. Законопроект відноситься до урядової мови і до неурядової мови самоврядних тіл і адміністраційної влади.

Закон каже, що державною урядовою мовою в цілій Польщі є польська мова. Отже закон ясний. Цивільна й адміністраційна влада першої та другої інстанції, а також орґани самоврядування і їх установи приймають подання, а також устні заяви від осіб „русінської" національности, білоруської та литовської також у їхній рідній мові. На подання відповідає адміністраційна влада I. і II. інстанції, а також маґістрати, повітові та воєвідські виділи і всі їх установи відповідають на такі подання на двох мовах; державній і тій, на якій було складено подання.

Сільські громадські уряди відповідають на всякі до них напливаючі письма мовою кожного письма. А що всі письма, що приходять до громади від польської влади будуть писані по польськи, то урядування в громадах буде польським. Сільські громади отже не мають права проявляти в справі мові якийнебудь ініціятиви. Розумно складено, нема що казати.

В нарадах сільських і міських рад, повітових і воєвідських соймиків на рівні з державною мовою допускається також мову, допущену на території воєвідства. Про мову нарад міських рад рішають самі міські ради. Про мову протоколів рішає постанова кожного тіла.

Самоврядні тіла можуть на основі свого рішення кореспондувати між собою і на неурядовій мові, одначе лише на території, в якій уживання даної мови допускається. Всі наведені постанови не відносяться до залізничої влади, до почт та до телеґрафів.

II. Законопроект містить „деякі" постанови про орґанізацію шкільництва.

Шкільний устрій є один для цілої держави. Законодавство про школи всіх типів належить до компетенції сойму за винятком справ, які законом передані компенції самоврядних тіл. Приватні школи для дітей „русінскої", білоруської і литовської національности з рідною викладовою мовою можна засновувати на тих самих підставах, що приватні школи з польською викладовою мовою. Основним типом державних шкіл на „кресах" (воєвідства львівське, станиславівське, волинське, поліське, тернопільське і повіти городненський та волковицький білостоцького воєвідства) згідно з принціпом згоди та єднання для мирного співжиття національно-мішаних земель, а не для поділу є спільна школа, що виховує на добрих горожан держави дітей польського і непольського народу.

В державних початкових школах у громадах із 25% „русінского" населення, Білорусинів або Литовців на урядово потверджене домагання родичів 40 дітей, що належать до одного шкільного обсягу може їм бути забезпечена рідня мова. Наскільки 40 дітей немає і родичі того не вимагають, то викладовою мовою стає польська. Наскільки в даній місцевости крім родичів непольських дітей є найменше 25 дітей, яких родичі вимагають польської науки, то в школі буде введений виклад на обох мовах в той спосіб, що половина годин відбувати-меться по польськи, а половина на иншій мові. Наскільки родичів таких 25 дітей не буде, то школа дістає викладову мову иншу.

У всіх непольських школах мусить бути навчання польської мови, а в чотиро- та більшеклясових і приватних і державних ще й обовязкове навчання польською мовою мови польської, польської історії і наука про сучасну Польщу. Учительські семінарії, що засновувати-муться „на кресах" будуть утраквістичні.

На домагання родичів 150 дітей „русінских" чи білоруських що ходять до середніх шкіл буде заснована для науки в їх рідній мові окрема середня загально-освітня утраквістична школа в тім повіті, до якого діти належать або в сусіднім.

У всіх середніх школах із непольською викладовою мовою обовязує польське навчання польської мови, літератури, історії, ґеоґрафії та науки про сучасну Польщу.

В державних фахових школах на домагання 40% непольських родичів буде вестися наука на двох мовах.

До всіх шкіл, удержуваних самоврядними тілами відносяться ті самі права.

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

відбувшоїся на днях 8-го до 12-го липня 1924 р. в домі У. Н. Союза від ч. 83 Гренд Ст., Джерзи Сити, Н. Дж.

Провіривши діловодство головного рекордового секретаря, Комісія знайшла, що через пів року а то від 1-го січня до 30-го червня 1924 р. У. Н. Союз збільшився о 8 нових відділів і 910 повнолітних та 947 дітий, разом 1859 обезпечених.

Зіставлення руху членів У. Н. Союза від 1. січня до 30. червня 1924 р.

Повнолітні члени:

З початком року 1924 було повнолітних членів	14.790
Від 1-го січня до 30-го червня 1924 р.:	
принято нових	1.243
принято наново	212
з переступними листами	158
з інших кляс обезпечення	70
Разом	16.473
Від 1-го січня до 30-го червня 1924 р.	
суспендовано	461
відійшли з переступними листами	173
відійшли до інших кляс	70
померло	69
Разом	773
Дня 30-го червня 1924 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів	15.700

Малолітні члени:

З початком року 1924. було обезпечених дітий	7.633
Від 1-го січня до 30-го червня 1924 р.	
принято нових	1.101
принято наново	123
з переступними листами	85
Разом	8.942
Від 1-го січня до 30-го червня 1924 р.:	
супендовано	250
відійшли з переступними листами	99
померли	13
Разом	362
Дня 30-го червня 1924 р. було дітий	8.580
Разом всіх обезпечених	24.280

ЗВІТ ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"

за час від 1-го січня 1924 до 30-го червня 1924.

ПРИХІД:

Січень	$ 5.901.00
Лютий	5.877.99
Март	5.434.49
Квітень	5.261.13
Май	5.875.24
Червень	5.234.92
Разом	$33.584.77

РОЗХІД:

Січень	$ 5.633.10
Лютий	3.783.33
Март	5.355.49
Квітень	4.253.46
Май	6.168.11
Червень	4.258.93
Разом	$29.452.42

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем 31-го грудня 1923 р. остала	$ 6.603.16
Прихід за час від 1-го січня 1924 до 30. червня 1924	33.584.77
Разом	$40.187.93
Розхід за той сам час	29.452.42
Готівка з кінцем 30-го червня 1924 остає	$10.735.51

Готівка знаходиться:

на чековій книжці	$10.092.48
в підручній касі	543.03
в газовій компанії	100.00
Разом	$10.735.51

ЗВІТ З КОНТРОЛІ ФІНАНСОВОГО СЕКРЕТАРЯ ЗА СІЧЕНЬ, ЛЮТИЙ, МАРТ, КВІТЕНЬ, МАЙ І ЧЕРВЕНЬ, 1924 Р.

П Р И Х О Д И:

	Владки від членів	Проц. від морґечів	Проц. від бондів	Проц. із банків	Сирітські части	Відзнаки книги і ин.	Сплата морґечів	Календар	Звороти і переноси	Друкарня	Рент	Разом
Січень	23.067.21	1.127.50	720.00	1,684.89	400.00	465.74		178.80				27.644.14
Лютий	23.320.79	412.50	1.150.00		600.00	316.46	100.00	6.90	9.41			25.916.06
Март	23.931.94	4.761.00	1.845.00		2.500.00	419.44	500.00					33.957.38
Квітень	24.052.07	1.189.96	2.860.29		2.594.00	256.41	50.00					31.002.73
Май	24.399.19	120.00	2.532.46		950.00	247.81						28.249.46
Червень	24.521.22	1.273.00	1.374.00		1.380.00	231.45	565.00		184.64			29.529.31
Разом	$143.292.42	$8.883.96	$10.481.75	$1.684.89	$8.424.00	$1.937.31	$1.215.00	$185.70	$194.05			$176.299.08

Р О З Х О Д И:

	Виплати посмертного	Фонд адміністр.	Фонд резервовий	Фонд запомоговий	Морґечі	Бонди	Друкарня	Сирітські части	Фонд конвенц.	Фонд народн.	Разом
Січень	3.200.00	3.792.18		675.00	28.000.00			2.118.41			37.785.59
Лютий	7.800.00	3.784.38		1.600.00	8.000.00			115.00	1.199.61	59.41	22.558.40
Март	7.809.00	4.770.05		725.00	1.500.00			1.409.12			16.213.17
Квітень	7.248.00	4.279.37		625.00	6.500.00			907.50			19.559.87
Май	11.033.64	4.331.72		875.00	57.000.00						73.240.36
Червень	10.284.64	3.874.20		775.00	16.500.00			3.228.50			34.662.34
Разом	$47.375.28	$24.831.90		$5.275.00	$117.500.00			$7.778.53	$1.199.61	$59.41	$204.019.73

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Готівка з кінцем 31-го грудня 1923 р. остала	$178.342.33
Прихід за час від 1-го січня до 30-го червня 1924	176.299.08
Разом	$354.641.41
Розхід за час від 1-го січня 1924 р. до 30-го червня 1924	204.019.73
Готівка з кінцем 30-го червня 1924 р. остає	$150.621.68

Готівка ульокована в слідуючих банках:

ФОНД ПОСМЕРТНИЙ (часовий депозит):

182746	Provident Inst. for Savings, Jersey City, N. J.	$ 595.16
16091	Elizabethport Banking Co., Elizabeth, N. J.	10.731.26
1564	Germania Mutual Sav. Ass'n, Elizabeth, N. J.	17.106.93
5445	National State Bank, Elizabeth, N. J.	2.417.93
770	Peoples National Bank, Elizabeth, N. J.	2.330.31
	Union County Trust Co., Elizabeth, N. J., чекове конто	26.497.57
	Разом	$59.679.16

ФОНД РЕЗЕРВОВИЙ (часовий депозит):

3773	Dime Trust Co., Shamokin, Pa.	3.181.59
568	Hudson County Nat., Jersey City, N. J.	995.13
8209	Union Trust Co. of N. J., Jersey City, N. J.	1.843.84
64.32	National State Bank, Elizabeth, N. J.	24.242.35
5	Разом	$30.262.91

ФОНД ЗАПОМОГОВИЙ:

656	First National Bank, Jersey City, N. J., час. деп.	10.404.00
	Union County Trust Co., Elizabeth, N. J., чек. конто	5.662.22
	Разом	$16.066.22

ФОНД СИРІТСЬКИЙ (часовий деп.):

2	Market St. Nat. Bonk, Shamokin, Pa.	2.748.60
558	Peoples Trust Co., Shamokin, Pa.	5.267.02
	Union County Trust, Elizabeth, N. J., чекове конто	3.996.36
	Разом	$12.011.98

ФОНД АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ:

Union County Trust Co., Elizabeth, N. J., чек конто	9.957.98
Разом	9.957.98

ФОНД КОНВЕНЦІЙНИЙ:

Linden National Bank, Linden, N. J., час. деп.	20.159.90
Union County Trust Co., Elizabeth, N. J. чекове конто	2.483.53
Разом	$22.643.43

ІНВЕСТИЦЯ ГОТІВКИ.

МОРҐЕЧІ:

З днем 31-го грудня 1923 р. інвестовано було в морґечах	$295.220.00
За час від 1-го січня 1924 р. до 30-го червня 1924 інвестовано	117.500.00
Разом	$412.720.00
За часвід 1-го січня 1924 р. до 30-го червня 1924 сплачено	1.215.00
З днем 30-го червня 1924 р. остає на морґечах сума	$411.505.00

БОНДИ:

З днем 1-го січня 1924 р. було інвестовано в бондах	$463.416.48

За час від 1-го січня 1924 р. до 30-го червня 1924 не зайшла жадна зміна тому повисша сума не змінилась.

ЛЬОКАЦІЇ ФОНДІВ:

Фонд посмертний:

Бонди	$311.261.98
Морґечі	266.185.00
Готівка	59.679.16
Разом	$637.126.14

Фонд резервовий:

Бонди	$ 94.286.00
Морґечі	51.820.00
Реальність	19.500.00
Готівка	30.262.91
Разом	$195.868.91

Фонд запомоговий:

Морґечі	$ 10.000.00
Друкарня	7.000.00
Готівка	16.066.22
Разом	$33.066.22

Фонд сирітський:

Бонди	$ 57.868.50
Морґечі	83.500.00
Готівка	12.011.98
Разом	$153.380.48

Фонд адміністраційний:

Друкарня	$ 20.500.00
Готівка	9.957.98
Разом	$30.457.98

Фонд конвенційний:

Готівка	$ 22.643.43
Разом	$22.643.43

БІЛЯНС.

Стан чинний:

Готівка	$150.621.68
Морґечі	411.505.00
Бонди	463.416.48
Реальність	19.500.00
Друкарня	27.500.00
Разом	$1,072.543.16

Стан довжний:

Фонд посмертний	$637.126.14
„ резервовий	195.868.91
„ запомоговий	33.066.22
„ сирітський	153.380.48
„ адміністраційний	30.457.98
„ конвенційний	22.643.43
Разом	$1,072.543.16

СПРАВОЗДАННЄ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА

	ПРИХІД			РОЗХІД		
	Разом	Фонд посмерт.	Фонд адміністр.	Разом	Фонд посмерт.	Фонд адмін.
Січень	$2.037.89	$1.455.45	582.44	155.41	22.00	133.41
Лютий	1.757.83	1.168.95	588.88	1.110.50	565.00	545.50
Март	1.823.88	1.210.95	612.93	146.30	—	146.30
Квітень	1.851.97	1.227.35	624.62	566.93	346.00	220.93
Май	1.918.33	1.277.35	640.98	631.46	211.00	420.46
Червень	1.914.51	1.272.75	641.76	276.67	133.00	143.67
Разом	$11.304.41	$7.612.80	$3.691.61	$2.887.27	$1.277.00	$1.610.27

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Готівка з кінцем 31-го грудня 1924 р. остала	$27.542.86
Прихід за час від 1-го січня 1924 до 30-го червня 1924	11.304.41
Разом	$38.847.27
Розхід за час від 1-го січня 1924 до 30-го червня 1924	2.887.27
Готівка з кінцем 30-го червня 1924 р. остає	$35.960.00

Готівка ульокована в слідуючих банках:

ФОНД ПОСМЕРТНИЙ:

Peoples National Bank, Elizabeth, N. J., час. деп.	$24.694.45
Union County Trust Co., Elizabeth, N. J. чек. конто	2.695.84
Разом	$27.390.29

ФОНД АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ:

Mutual Saving Fund Harmonia, Elizabeth, N. J., час. деп.	$ 6.000.00
Union County Trust Co., Elizabeth, N. J., чекове конто	2.569.71
Разом	$8.569.71

СТАРА РЕЗЕРВА МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА:

З кінцем 30-го грудня 1923 остало	$11.764.25
Процент за час шести місяців	219.77
Разом	$11.984.02
Доплачено додатково посмертні запомоги	67.00
Разом	$11.917.02

Готівка знаходиться в слідуючих банках:

New Jersey Title Guarantee, Jersey City, N. J., часов. деп.	$10.792.94
New Jersey Title Guarantee, Jersey City, N. J., чекове конто	1.124.08
Разом	$11.917.02

ЗА ГОЛОВНУ КОНТРОЛЬНУ КОМІСІЮ У. Н. СОЮЗА:

Стефан Милянович, Василь Гасій, Іван Ваверчак.

ДОПИСИ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Український Народний Дім.

Полишаючи рідний край, ми сподівалися, що покидаємо його на рік, на два або три, що підробимось, щоби докупити кавалочок землиці, або вирвати із рук лихварів і це малесеньке добро, яке полишилось нам в дарунку за кроваву панщизняну працю століть, тай повернемо знова до рідного краю. Всілякі причини післали нас шукати щастя за морем, і певно ні одна людина серед нашого народу не кинула рідного краю з роскошів. Коли підчас світової війни на хвилину вийшло і наше сонце iзза хмар, знова віджила в нас надія, що ось-ось вертаємо в рідний край, і тому тут на вільній землі ми не брались до дійсної праці, не будували нічого трівкого. Були ми тими бузьками що полетіли у вирей, щоби знова вернути на соломяну стріху і будувати рідне гніздо. Та тверда судьба не дозволила нам ще тепер добути свободи. Мимо рік крови, гір трупів, соток тисяч калік, ми волі не діждались. На чужині розбрились сини України і за помочю добрих людей заснували свої школи, низші і висші. І наша еміґрація в Америці побачила й собі що, доки рідний край в неволі так довго повороту нема, що тим часом потреба розвести працю і боротьбу на довший час, будувати трівкі основи нашого життя в Америці та що треба й наших дітей приучувати до праці і боротьби за наші високі ідеали. Щоби можна повести хочби найменшу народну роботу, на се треба місця де еміґранти моглиби зійтись. Більші громади се питання розвязали. Філядельфія має величаву Українську Галю в осередку міста і кілька поменших народних домів в дільницях. Ню Йорк, Нюарк, Пасайк, Перт Амбой і другі, мають свої народні доми. Поменші громади щойно тепер беруться до праці, щоби мати свій власний кутик, де би можна зачинати реальну працю, занедбану десятками літ.

І в нас в Елизабеті, Ню Джерзи, відбулось для сеї справи віче 6. липня с. р. На ньому ухвалено закупити велику реальність під власний Український Народний Дім. Від цего часу скликувано збори за зборами і наслідком їх чотирнайцять місцевих товариств, з парохією включно, постановило створити орґанізацію до спільної праці при будованню власної хати. На зборах 16. липня, принято начерк статута, а на послідних зборах, в неділю 20. липня читано статут вдруге і точку за точкою диспутовано і принимано. В цей спосіб створено нову орґанізацію, до якої належати можуть всі Українці без ріжниці політичних та релігійних переконань, якою програмою є помогти до здобуття волі українському народови в його етноґрафічних границях. Кожда орґанізація вступає в члени через оплату вкладки в сумі сто долярів будівляного фонду, та одного доляра місячної оплати або пять долярів членської вкладки на рік платної згори. Кождий Українець що зложить одноразовий дар в сумі $25.00 і 10 центів місячної вкладки а доляра на рік, стає членом орґанізації. Спомагаючими членами будуть ті, що зложуть добровільну жертву на закупно а не зможуть оплачувати членських вкладок. Збори припоручили всім представникам і урядникам скликати надзвичайні збори своїх товариств, щоби кожде товариство мало змогу перевести ухвали на своїх мітинґах і зібрати сейчас вступні одноразові датки в сумі що найменше $50.00. від товариства, та по $15.00 від члена. Слідуючі рішаючі збори відбудуться точно о годині 8. вечером 4. серпня с. р. в домі котрий має бути закуплений.

На закупно сеї величавої реальности потрібно сейчас $16.000 долярів, а кілька тисяч на конечні перерібки. За неї вже набиваються купці, готові дати і двайцять тисяч долярів. Однак ми не сміємо випустити її зі своїх рук, бо друга така нагода не зараз случиться. Ми не можемо спускати рук. Поляки мають два народні доми. Литовці будують галю за сімдесять тисяч долярів, і ми певно добудуємо свій Український Народний Дім, коли возьмемося спільними силами до праці. Коли стануть лучно відділи Українського Народного Союза, Українського Робітничого Союза та Провидіння то зі спільних жертв мусить повстати Український Народний Дім, найкращий з усіх народних домів в околиці.

Жертвенність у нас є. Коли бідна старенька жінка, Олена Клюсь, що вже двайцять шестий рік вдовою, могла дати від себе десять долярів та приречи других 15 до двох тижнів, то її слідами підуть певно всі ті, що себе величають за свої заслуги для народної справи. При щирій та лучній праці ми скоро зможемо зложити потрібні гроші.

Коли в Елизабеті стане величава українська галя, на славу всему нашому народови, коли ми виборемо для його заряду вмілих провідників які мають загальне довіря народа, тогді й народне життє в нашім місті піде скорщим кроком в перед. Тогді Українці не будуть ходити з пятном рабів, але з почуттєм борців в своїм серци. Наші браття, що тиняються чужими кутами, зійдуться в Українськім Народнім Домі та з усею громадою станут до культурної, осьвітної та економічної праці для всесторонного піднесення українського народа в Америці та для допомоги визвольній боротьбі на Україні.

Роман Слободян,
секретар зборів.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Повідомляєся членів Тов. Зап. Січи, від. 234, що спеціяльний мітинґ відбудеться в пятницю, 25. липня в гали Лютвіна, 69 So. Park St. На порядку нарад есть справа закупна Українського Народного Дому в Елизабет. Присутність кождого члена в так важній справі конечна. Неявившийся член заплатить 1 дол. кари. — С. Федірко, голова; Юрій Гвіздь, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 2. год. попол. в неділю, дня 27. липня в гали Укр. Громади під ч. 610 Савт Америкен Стр. На порядку нарад есть богато важних справ, котрі маеться полагодити. Неявившийся член заплатить карн $1.00, урядник $2.00. — І. Жмутин, предс.; В. Скольський, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Василія Великого, від. 227, повідомляє своїх членів, що скликається спеціяльний мітинґ на 27. липня о 12 годині до церковної галі, там де завше, у справі пікніку, який ухвалено на минувшім мітинґу, де також ухвалено, що котрий член не явиться на поклик того мітинґу заплатить кари $2.00, а урядник $3.00 та не може мати жадних оправдань що не міг бути. Проситься усіх товаришів прийти і вирівнати свої залеглости бо у противнім разі будуть виключені з Товариства і У. Н. Союза. Поза мітинґом не будесь приймати жадних вкладок, бо на се є мітинґ, що коли хто хоче де належати то мусить точно свої обовязки виповняти. — Петро Дочич, предс.; Михаїл Федецький, кас.; В. Тарас, секр.

БАЛТІМОР, М. Д. На минувшім мітинґу дня 20-липня неявилися всі члени на так званий важний мітинґ. Тому проситься всіх членів нашого відділу і не членів зійтися на 27. липня в неділю о год. 3. пополудни до галі церковної Curtis Bay. Є дуже важна і пекуча справа. — Я. Семенків, предс.

ГОЛОДІВКА ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗКІВ В БЕРЕЖАНАХ.

Дня 16. червня 1924 втрете почали в тюрмі в Бережанах голодівку політичні вязні: Михайло Сеник, Антін Стефанищин, Гаврило і Лев Крайківські Павло Притика, Ізикор Демчишин, Стефан Якубовський, Михайло Генза і Петро Косач, домагаючись дефінітивного покінчення їх справи. З тих вязнів Михайло Сеник і Антін стефанишин сидять в Бережанській тюрмі від 1. жовтня 1923

В оборону політичних вязнів поспішили представниці бережанського жіноцтва, і дня 17. червня 1924 явилися у президента суду, домагаючися вирішення справ голодуючих вязнів. Оборона вязнів внесла до президії письмо, на яке президія відповіла, що Справа Сеника і Стефанишина е на укінченню, а Радна Палата на засіданні розглянула всі повиці справи і видала відповідні зарядження з метою приспішити вирішення. Рівночасно у Львові відпоручник „Союза українських адвокатів" др. Степан Шухевич інтервеніював в президії апеляційного суду і у надпрокуратора. Обі інстанції зарядили телеграфічно приспішення справи, що й вплинуло на зарядження Радної палати в Бережанах. Дня 18. червня згадані політичні вязні перервали голодівку. Проти Сеника й стефанишина вже виготов-

Дня 25. травня 1924 спроваджено до арештів окружного суду в Бережанах нових політичних вязнів: Михайла Гензу (укінчив 4 кл. ґімн.) з Яблонова, Петра Косача (укінчив 4 кл. ґімн.) з Гербутова і Володимира Самарика(приват ґімн.). Того самого дня арештовано в Яблонові хорого на тиф ґімназиста, що покінчив 5 кл. ґімназіяльних Олексу Манюха, та безпритомного відвезено до Рогатина. Там він перебув плямистий тиф і запалення легких а дня 14. червня відставлено тів Михайла Несторка, Стефана Шеремету, званого Орловським, Стефана Шеремету званого Балаем, Михайла Зазулю Олексу Мрозіцкого та Василя Шеремету з Чесник. Всіх новоспроваджених враз зі Степаном Якубовським, рим-кат з Кінашева, укінчив 4 кл. укр. прив. ґімн. в Рогатині) прилучено до справи Василя Козина з Яблонова, над яким дня 7. червня 1924 відбувся доразовий суд і якого засуджено за злочин грабунку через забрання побережникові револьверу на 15 літ тюрми.

Спроваджені всі молоді хлопці, як вище зазначено, з укінченими кількома ґімн. кл. прилучені до справи Козина через те, що були знайомі з ним. А Василь Козин мае свою довгу історію, яка вийшла на яву на розправі перед доразовим судом. Як 16-літний хлопець(тепер має 23 р.) вступив до УСС воював по черзі зі Скоропадським, з Денікіном, з большевиками, а в р. 1919 втік з польського полону з Перемишля. Від того часу не бажаючи бути польським вояком, скривався по дооколичних селах, азалюбки представлявся, як полковник Василь Цвітковський. В 1922 р. деякі з посуджених, не маючи спромоги кінчити студій в ґімназії в Рогатині, бажали перебратися на студії в Київ і в тій цілі познайомилися з Василем Козином, який обіцяв їм всякі облекшення в дорозі. Василь Козин, сидячи в лісі і користаючи зі знайомости з посудженими з фантазії і з дурноти (як це твірдив на розправі) писав ріжні проклямації й укладав ріжні пляни, які дісталися 23 марта 1924 р. в руки державної поліції. Між иншими в його письмах знайшовся спис т. зв. революційного комітету, прозваного Козином „Укр. Нар. Комуністичний Революційний Комітет, в якого склад власпоручно вписав деяких з посуджених. На основ заквестіонованих у Козина власноручних записок спроваджено до тюр мизгаданих вязнів під замітом злочину головної зради. Поза тим всім посуджені з Чесник відповідають за орґанізацію комітету УСДП., в Чесниках за передплату „Нової Культури", „Землі і Волі" і за читання літератури, як „Комуністичний процес", „Комуністичний Маніфест" і т. д. Число політичних вязнів в Бережанах в теперішнім часі зросло на 17. Ними опікується місцевий комітет допомоги політичним вязням.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЩЕ ОДНА ОСВІТНА ПОМІЧ.

Міністерство освіти у Варшаві приготовляе проект, щоби приватним книгарям відобрати право продажі шкільних книжок. Книжки продаватимуть у школі. Книгарський союз заявив свій протест проти цього проекту. Відомо, що бідні ученики купують здебільша старі книжки. Чи школи торгуватимуть також старими книжками? Колиж так, то чи будуть порозумiватися щодо цін, чи кожна вестиме продажу на власну руку?

СПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТИЙ НА УКРАЇНІ.

Голова Центральної Адміністративно-територіяльної Комісії на Україні і секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету заявив кореспондентові „Вістей", що названа комісія звернула особливу увагу на територіяльний поділ національних меншостей, що проживають на Україні. У первопочинах своєї діяльности комісія не мала змоги звернути увагу на застереження прав національних меншостей при загальному районуванню. І тому деякі пункти, заселені одною тільки національністю, приділено до поодиноких районів у загальних розмірах, то значить не виділювано їх в окремі адміністративно-територіяльні одиниці. А через те національні меншости не могли користуватися всіми прилугуючими їм національними правами Тепер саме й прийшла на порядок денний Центральної Адміністративно - територіяльної Комісії праця для забезпечення національних прав шляхом утворення національних адміністративно-територіяльних одиниць.

У першу чергу розпочато працю по утворенню окремих національних районів серед німецького населення України, передовсім у Катеринославщині. Одночасно йде праця в справі творення окремих національних районів, заселених польською, молдавською та иншими національностями. Вся ця справа ведеться у найтіснійшому контакті з Центральним Комітетом Національних меншостей при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті Рад. По всіх нових національних одиницях мае бути заведене в місцевому самоврядуванню діловодство на рідній мові кожної національности.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість мае бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне мае 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В. Будзиновський.

В ДОРОЗІ ДО СВОЇХ

Історичне оповіданне (свобідно за Майом).

(10)

Ти сказав, — Сивенький промовив до Місаха, що сам скажеш вальому про мою присутність в його ждальни. Не роби сего. Як після тебе ніхто не буде зголошений, то валі прийме сего, що під вікном жде на авдієнцію від рана. Я прийшов сюди після него, отже після него піду до валього, або цілком не піду.

арака під вікном чув се. Він аж затрусився з дива і цікаво глянув на Сивенького. Приступив до него і питає;

Чи я добре чув? Ти... баша... турецький баша і пускаеш мене перед собою? Баша... такого бурлаку як я?!

Щож в тім дивного? Так повинно бути. Бурлак прийшов сюди перший, баша послідний...

Ефенді! Ти хиба не турецька віра... ані московська, ані польська... Я чолом бю перед тобою. Нехай твій товариш зголосить тебе. Іди, перед мною! Я ждав тільки, зажду іще хвилину. Мій кінь на подвірю вже десь по коліна вибив землю, нехай ще вибе на палець, два.

Місах все те вислухав: увійшов до селямніку, бо валі з нетерпеливости вже плескав в долоні.

Ти чого так довго конопадився в ждальни— валі спитав Місаха.

Бо там була цікава сцена.

Місах розказав вальому все, що чув.

Сего безличника цілком не прийму! — валі відповів. — Або вислухаю його коротко, перед дверми селямліку і відправлю, — додав, подумавши хвильку.

Валі вийшов до ждальні, Місах за ним. В ждальни вже були три нові особи.

Хто то жде від рана? — валі спитав грімко.

Молодий парубок, що стояв під вікном, поступив два кроки вперед, поклонився і відповів коротко:

Я.

Щож ти маеш мені сказати? Говори скоро і коротко!

Мій отаман післав мене до валього Анґори з важним ділом: Але людська память не вічна. Я тут ждав на авдієнцію так довго, що вже й забув, яке від отамана дістав доручення. Може отаман вишле ще раз кого иншого. Такого, що мае ліпшу память і не забуде, хоч би тут стояв каменем три дни і три ночи ждав черги.

Парубок обернувся і вийшов. В ждальни всі стояли остовпілі, не виключаючи валього. Сей схаменувся перший.

Держіть його! Заперти браму, щоби не втік!

Валі видобув з за пояса пістолю, приступив до вікна і випалив крізь вікно в гору.

Саме тоді смільчак скочив на коня і пустився до брами. Однак вистріл заалярмував усю службу конаку. Зазброені люди вироїлися на подвіря. З хати при брамі вискочив воротник і запер браму перед самим носом смільчака. Сей не сумнівався, що тепер всі кинуться на него, щоби його стягнути з коня, розоружити і увязнити. Товпа вояків вального обступила його пів кругом. Стояли, не посуваючись вперед, бо смільчак в правій руці з пістолию в лівій. Перший, хто приступив би до него, пішов би землю гризти. Стояли дожидаючи дальших приказів валього. Сей все те бачив, бо стояв у вікні. Біля него стояли Місах і Сивенький. Валі розсміявся.

Мій батько, все казав мені, що Запорожці лицарський народ, гордий народ,— валі промовив. — Тепер сей молодик, показав мені, що мій батько правду говорив.

То Запорожець?! — Сивенький скрикнув здивований.

А хтож инший втяв би таке? валі відповів... Приведіть його... Ні. Позвіть його сюди. Нехай нагадае собі порученне свого отамана. Вислухаю його. Один зі служби вийшов на подвіре і переповів Запорожцеви бажання валього.

Перекажеш йому, — козак відповів, — що мама била мене, та не в тімя. Себто, я не такий дурний, як він гадає. Поки я стою плечима до стіни, ніхто не возьме мене живого. Як вступлюся відси, то обскочите мене як пси діда... Я живий не дамся!

Вальому не треба було переповідати сеї відповіди, бо козак говорив так голосно що чути було крізь вікно.

Він справді не дурний, —валі замітив і звернувся до Сивенького:

Знаючи, що ти прийдеш до мене, я сего Запорожця нарошно не приймив перед твоїм приходом. Я хотів тобі і йому зробити несподіванку і впустити його до себе в твоїй присутности. Тепер ситуація така, що ні в кут ні в двері. Він сам не прийде сюди. Я чейже до него не вийду. Силою, без проливу крови не привидеш його сюди. Тут хиба ти поможеш. Вийди до него, скажи, хто ти, обезпечи його, що йому волос з голови не впаде і приведи його сюди.

Позволиш приступити до себе?— Сивенький спитав по українськи, переступивши круг тих, що козака обступили. — Валі вислав мене до тебе, хочу з тобою побалакати.

Козак зразу лиш розплющив очи. По хвили крикнув:

Ефенді! Ти говориш по нашому?

Як довго я біля тебе, тобі волос з голови не впаде.

Сивенький відвернувся до вояків і махнув рукою. Вони відступили. Козак вернув шаблю в піхву, пістолю за пояс. Скочив з коня і приступив до Сивенького.

Ти мене ніколо не бачив?

Сивенький спитав козака.

Не скажу, — козак відповів, призираючися йому.

Так пять років тому назад? Я тоді жив біля Солуня.

Тоді я був пару днів у Сивенького... справді сивенького мого брата.

Сивенький? Сивенький! — Запорожець крикнув. — Покійного Сивенького я знав. Дуже добре знав. Вас ніколи не бачив, але чув про вас. По смерти вашого брата у нас говорено, що ви десь занапастились, або цілком забули за своє гніздо і відреклися нас.

Не відрікся. Війна не дала мені звістити вас про се, де і що дію. Тепер я покинув службу і вертаю до вас. Хочу доживати мого віку між своїми, ділити з ними долю й недолю. Ходи до валього.

Козак завів коня назад на давне місце і пішов за Сивеньким до конаку.

Чи память вернула тобі?, — валі спитав.

Щоби не збрехати, я ніколи не забувався.

Чи се, що маеш переказати мені довірочне, чи може можуть чути всі, що тут стоять.

Не знаю, які то люди, що тут стоять, отже при всіх не можу говорити. Хиба один баша Кара Юзуф може бути притім.

То ходи до селямліку.

Запорожець пішом за валім і переказав все те, що йому поручив був отаман його громади. З всего переказаного для валього були найважнійші вісти про се, що збірщики податків валього сусідної провінції Сівас заганяються аж в Анґорщину і немилосердно лупять народ. Отаман Запорожців жалувався також, що не можуть користати з приділених їм пасовиск, бо непокоять їх сусідні громади Вірмен. Валі обіцяв полагодити справу в користь Запорожців і козака відпустив. У валього лишилися Сивенький і Місах, козак пішов до кватири Сивенького. Сивенький вернув від валього перед опівночию. Козак мусів розказати йому про все, що його громада пережила від коли її перекинули в Малу Азію. На другий день Сивенький з кількома поручаючима листами Місаха виїхав з Анґори під проводом Запорожця. З ним були ще Ліндсай Василь, Юрко і Нуман.

Конець.